

NĚKOLIK POZNATKŮ O SPOJENÍ STŘELECKÉHO SBORU V ÚTOČNÉM BOJI

Plukovník Oldřich Filka

Sledujeme-li vojenské operace posledních válek a zejména studujeme-li operace Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce, vyniká na první pohled neustálý vzrůst rozmachu operací. Je zřejmé, že použití atomových zbraní se nutně projeví v dalším zvětšení rozmachu útočných operací.

Za Veliké vlastenecké války bylo dosahováno tempa operací přesahujícího i 40 km za den. Na př. v radomsko-čenstochovské operaci v lednu 1945 dosáhl 73. střelecký sbor 52. armády 1. ukrajinského frontu třetího dne operace tempa 45 km. Avšak takového tempa bylo dosahováno jen u jednotlivých svazků a bylo převážně tempem jen jednoho dne — ne středním tempem celé operace.

Veliký rozmach útočných operací a hloubka obranných pásem a operačních sestav jsou hlavními činiteli určujícími v soudobém boji při použití atomových zbraní možnosti a způsoby udržení nepřetržitého velení vojskům. Vysoké tempo operací a veliké hloubky i šířky obranných sestav značně ztěžují udržení neselhávajícího spojení. Příklady z Veliké vlastenecké války nám však ukazují, že je možno udržet velení a spojení i za velmi obtížných podmínek, a sovětská vojenská věda nám ukazuje metodu a způsoby, jak toho s úspěchem dosáhnout.

Nemám v úmyslu vyčerpat v tomto článku všechnu tematiku složitých otázek organizace a plánování spojení v útočném boji střeleckého sboru. Dotknu se jen hlavních zásad, opíraje se o dosavadní zkušenosti. U některých otázek, které jsou v současné době předmětem živých ústních diskusí, vyslovuji i své vlastní názory.

Úkoly spojení a hlavní činitelé, mající vliv na spojení v útočném boji střeleckého sboru

Při plnění bojového úkolu spolupracuje střelecký sbor se sousedy (počítajíc v to mechanisované divise), s druhým sledem armády, se svazky armádní (frontové) rychlé skupiny, s armádními zálohami, s podpůrným letectvem, s armádním dělostřelectvem, s jednotkami výsadkového vojska, po případě i s útvary (svazky) pro zvláštní úkoly. Je tedy součinností spojení nejdůležitější a zahrnuje téměř 50% všech technických spojů, počítaje v to i úkoly součinnostního spojení uvnitř sboru, a to zabezpečení spojení mezi divisemi střeleckého sboru navzájem, mezi divisemi a sborovým dělostřelectvem i sborovými zálohami.

Na druhém místě, co se týče rozsahu, je velitelské spojení (asi 25% všech spojů), které musí spojovat všechna místa orgánů velení (VP, VS, ZVS, TSV, po případě PVS) mezi armádou a střeleckým sborem i k podřízeným svazkům (útvaram). Nemalý význam za použití atomových zbraní má **týlové spojení**, které musí zabezpečovat spo-

jení za ztížených dislokačních podmínek týlových zařízení (útvary a jednotek), a hlášené spojení, které je určeno k zabezpečení odesílání a příjmu stanovených hlášených signálů o atomovém nebezpečí vojskům. Spojení druhů vojsk (VD, TMV a j.) je včleněno do jednotné soustavy spojení střeleckého sboru. Zaměnitelnost těchto spojovacích sítí zabezpečuje i vševojskové spojení.

U uvedeného výčtu všeobecných úkolů spojení je nutno vyzdvihnout zejména důležitost spojení s atomovými svazky (útvary) a s radiačním průzkumem i nutnost zabezpečovat spojení o dva stupně níže, to je až k plukům.

Úkoly součinnostního spojení se za použití atomových zbraní značně zvyšují. Při širších a hlubších bojových sestavách vojsk budou kladeny zvýšené požadavky na zabezpečení součinnosti všech druhů vojsk zvláště při odražení protiztečí nepřitele.

Hlavní činitelé mající vliv na organizaci spojení za použití atomových zbraní, jsou zejména tyto:

1. Značné hloubky útočných operací, čímž dochází k roztažení bojové sestavy střeleckého sboru zvyšují se požadavky na výkony, zejména technických pojítek.

2. Vysoké tempo útočných operací vyžaduje častější přemísťování orgánů velení a tím neustálou přestavbu a přizpůsobování soustavy spojení.

K zabezpečení spojení i za takových podmínek je třeba vydávat včas konkrétní pokyny velitele a náčelníka štábu náčelníkovi spojení.

Náčelník spojení naopak je povinen neustále a pozorně sledovat vývoj operační i taktické situace a předvídat plánovitě a včas manévrovat spojovacími zálohami, organisovat stanoviště velitelství, jejich rozmístění ve výchozím prostoru, přemísťování za postupu a zaujetí záložních stanovišť velitelství při napadení hlavních.

Je třeba zkracovat doby příprav a doby budování spojení, zabezpečit organizaci spojení do celé hloubky boje a ve všech jeho údobích, a to spojením velitelským, součinnostním, hlášeným a týlovým.

Některé poznámky k organizaci spojení střeleckého sboru v útočném boji

Radiové spojení

Za použití atomových zbraní je v útočném boji hlavním pojítkem radio. Jeho organizaci musí být proto věnována největší péče.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat zabezpečení radiového spojení před nepřátelským radiovým rušením.

Tomu budou sloužit opatření rázu organizačně provozního, technického a aktivně bojového.

Opatření rázu organizačně provozního zahrnují plánování skrytých a náhradních radiových sítí.

Skryté radiové sítě se organisují k zabezpečení nejdůležitějších radiových sítí a směřují a předávají se po nich jen nejzávažnější a krátké zprávy. Budou to zejména velitelské orgány, pro které budou tyto sítě předem připraveny.

Na náhradní radiové síti se zahajuje provoz, jen když bude třeba naléhavě předat zprávy nebo rozkazy v okamžiku, kdy nepřítel ruší na hlavní pracovní frekvenci radiové sítě velitele tak silně, že zprávu není možno předat.

Kromě těchto sítí může být připraveno i zdvojení hlavních sítí pomocí ultrakrátkovlnných stanic, které se dají těžko rušit.

V náhradních radiových sítích se používá záložních frekvencí a záložních radiových údajů, které se připravují pro všechny důležitější radiové sítě. Při silném rušení provozu nepřítelem přecházejí radiové stanice buď podle předem určeného pořadí nebo na signál — je-li možno jej předat na náhradní frekvenci a mění při tom i volací znaky.

Náhradních radiových sítí je možno s úspěchem využít i v průběhu radiového provozu na hlavní pracovní frekvenci radiové sítě, kdy na signál zpravidla po odeslání části zprávy, přejdou účastníci na záložní frekvenci a záložní radiové údaje. To bude nutné zejména při odesílání delších zpráv (šifrovek). Nepříteli je tím ztíženo provádění souvislého rušení určité radiové sítě, na niž zaměřil svou pozornost. Tímto způsobem se dodržuje i zásada krátkých radiových vysílání a do jisté míry se ztěžuje i odposlouchání zpráv.

Dalším opatřením provozního rázu je rozsáhlé používání radiových signálů a krátkých radiových vysílání. V praxi se totiž během rušení vyskytnou krátké přestávky, které mohou být způsobeny kolísáním frekvence rušiče nebo tím, že se podaří rušící stanici zčásti odladit a p. Tím je dána zkušeným radistům možnost uskutečnit dopravu i během rušení. Doby takových možností k předání zprávy i za rušení budou však poměrně krátké a tu je třeba, aby ji bylo maximálně využito, což je možné pomocí krátkých radiových signálů, vyjadřujících celá sdělení. Proto musí štáb střeleckého sboru pro každý nastávající boj připravit co nejúplnější tabulky radiových signálů, zahrnující co možná všechny bojové situace, které lze předvídat a hlášení z nich vyplývající. Radiové signály s tohoto hlediska posuzovány, slouží spíše než k utajení k urychlení a maximálnímu využití radiového spojení v situacích, kdy v daném omezeném čase je třeba včas a bezpečně odeslat velký počet zpráv. Těmž účelu slouží i rychlotelegrafy, které v krátkých intervalech mezi rušením mohou předat množství zpráv. Také fototelegrafy a radiové dálkopisy mohou významným způsobem přispět k zabezpečení zprostředkování velkého počtu zpráv.

Důležitou úlohu v boji proti nepřátelskému rušení má klamání nepřítele. Na příklad provoz v radiové síti, kterou nepřítel napadl rušením, neustane. Radisté pokračují v předání zprávy, i když nemůže být protějščí stanicí v této radiové síti zachycena; přerušením provozu by totiž nepřítele upozornili, že přešli na náhradní radiovou síť, což ve skutečnosti i učiní, ale bez přerušování provozu na hlavní pracovní frekvenci radiové sítě, aby zpráva mohla být adresátem zachycena. Tento způsob bude možný při dostatku radiových stanic, na př. při způsobu využití již uvedených skrytých sítí.

Je možno použít i jiného způsobu: radisté »prozradí« nenápadně fingoanou provozní nekázní dobu, kdy hodlají odeslat další zprávu, nebo frekvenci, na kterou přecházejí a p. Tyto změny skuteční ovšem jiným

způsobem a ke svému prospěchu. To bude záležet na vynalézavosti obsluh radiových stanic, které tak mohou iniciativně pomáhat k dosažení úspěchu v boji s nepřátelskými rušiči.

Opatření technického rázu k omezení účinku nepřátelského radiového rušení zahrnují: použití nejvyšších možných výkonů radiových vysílačů, využívání transistních radiových stanic, vhodné usměrňování anten, používání radiových stanic s frekvenční modulací a p.

Místo transistních radiových stanic by bylo výhodnější používat retranslačních radiových stanic umožňujících automatické předávání zpráv a signálů. Při použití transistní radiové stanice dochází k značnému zdržení, neboť obsluha musí zprávu nejprve od odesílatele přijmout a teprve pak dále odeslat adresátovi. Retranslační stanice by vlastně byla automatickým zprostředkovatelem mezi dvěma vzdálenými účastníky pracujícím beze ztráty času. Obsluha retranslační stanice provádí jen kontrolu automatického přenosu. Retranslační stanice by mohla přijímat na jedné frekvenci, vysílat na jiné, nebo by mohla provádět i filtrování částečně nebo nedokonale rušených frekvencí. Takovými technickými opatřeními by retranslační stanice účinně pomáhaly v boji s nepřátelským rušením a k zabezpečení nepřetržitého provozu i za ztížených podmínek.

Zavedení radiových stanic s možností retranslace by se zvlášť dobře uplatnilo při využívání ultrakrátkovlnných radiových stanic i na větší vzdálenosti.

Dovedně organisované radiové sítě ultrakrátkovlnných radiových stanic s využitím retranslace spolu se směrovým spojením jeví se mi jako nejspolehlivější pojítka zabezpečující spojení i za silného nepřátelského rušení radiového provozu na frekvencích dosud obvyklých. Větší využití ultrakrátkovlnných radiových stanic by také zmenšilo potíže vznikající z nedostatku frekvencí.

K omezení vlivu rušení radiového provozu nepřítelem je nutno organisovat zjišťování a vyhledávání prostředků nepřátelského rušení a jejich ničení buď dělostřeleckými palbami nebo leteckými nálety, nebo zvláště za tím účelem vyslanými diversními skupinami.

Organisace radiového spojení musí zabezpečit spojení velitelské, součinnostní, hlásné i týlové ze všech stanovišť velitelství. Velitelské spojení se uskutečňuje v radiových sítích velitele a štábu sboru (s podřízenými) a armády (s nadřízeným). Jako oklikové spoje mohou sloužit obdobně radiové sítě velitelů a štábů druhů vojsk, po případě i součinnostní radiové sítě.

V soudobých bojových podmínkách je třeba organisovat i speciální radiové sítě chemického zabezpečení a ženiijního zabezpečení, které při nedostatku radiových stanic mohou být sloučeny v síť jednu.

Zprávy vojenského radiačního průzkumu se předávají v radiových sítích vševojskových velitelů. Radiové stanice speciálního radiačního průzkumu chemických jednotek se zařazují do radiové sítě chemického náčelníka. V této radiové síti jsou zpravidla začleněny i prostředky určené k odstraňování následků napadení atomovými zbraněmi.

Zálohy a prostředky, které mají zabránit využití účinků atomových úderů nepřítelem, včleňují se do radiových sítí příslušných velitelů nebo se organisuje zvláštní radiová síť záloh.

Armáda organizuje jednu záložní radiovou síť, do které přecházejí svazky při změnách operačních sestav nebo nově přidělené svazky. Sbor a divise takovou síť neorganizují. Nouzové radiové sítě (t. zv. havarijní) není účelné již organisovat vzhledem k ostatním zabezpečením.

Je výhodné připravit radiovou síť styčných důstojníků, do které se včlení radiové stanice styčných důstojníků, podací stanice a velitel jednotky spojovacích letounů (vrtulníků), po případě i spojovací záloha.

Zvláštní pozornost musí být věnována zabezpečení spojení s jednotkami pro zvláštní úkoly (atomové, chemické a j.). Toto spojení bude zpravidla organisováno nejméně na dvou spojích.

Součinnostní spojení se uskutečňuje v radiových sítích součinnosti: armády (se sousedními sbory), sboru (mezi divisemi sboru), v radiových sítích součinnosti mechanisovaných a tankových svazků a útvarů armády i sboru, dále v radiových sítích operační a taktické součinnosti, jakými jsou na př. radiové sítě operačního a taktického setkání.

Kromě těchto hlavních součinnostních sítí organizují se podle potřeby speciální součinnostní sítě, jako na př. síť křídelních svazků (na styku armád), která je vlastně dočasným rozšířením radiového směru mezi křídelními divisemi na radiovou síť tím způsobem, že křídelní pluky (sbory) mají možnost vstupem rozšířit takový směr na síť a po provedení dopravy zpráv nebo po uplynutí určité doby opět vystoupit.

V hlásném spojení nastávají v soudobých podmínkách boje nejpronikavější změny, protože byla značně zvýšena rychlost prostředků vzdušného napadení. Těmto rychlostem musí odpovídat i organisace vojskové hlásné služby a z ní vyplývající organisace spojení. Požadavku rychlosti odpovídá centralisace zpráv o vzdušném nebezpečí a rychlé varování vojsk o něm. S tohoto hlediska posuzováno dojdeme k závěru, že hlavním prostředkem získávání těchto zpráv jsou radiolokátory a hlavním prostředkem jejich vyhledávání bude radio. Hlásky odkázané jen na pozorování zrakem, mohou dnes již sloužit nanejvýš jako prostředek vyhlášení přímého nebezpečí a v tom případě je lépe mluvit o pozorovatelích letounů. Včasné varování vojsk může zabezpečit jen centrální vyhlášení signálu o vzdušném nebezpečí radiem na základě zpráv získaných radiolokátory. Příjem signálu zabezpečují přijímače sledující neustále frekvenci hlásné radiové sítě armády (frontu) a zařazené na všech velitelských stupních a u všech jednotek do praporů a jednotlivých týlových zařízení v to.

Týlové spojení s týlem armády i s týly podřízených svazků uskutečňuje se v radiové síti týlu armády. Týl armády organizuje totiž pro každý sbor zvláštní radiovou síť, v které se toto spojení uskutečňuje.

Linkové a směrové spojení se rozvíjí v plném rozsahu ve výchozím položení k útoku, a to po linii VS, VP i ZVS. V soustředění mimo boj se staví nejnutnější linkové spojení k podřízeným svazkům. Za útoku střeleckého sboru se plánuje prodlužování osy; směry k podřízeným svazkům se připojují na spojovací osu, avšak při vyšším tempu útoku (více než 30 až 35 km denně) buduje se jen spojovací osa a ostatní linkové spojení se nestaví a přechází se zcela na radio, směrová, po případě pohyblivá pojítka.

K plánování linkového a směrového spojení pro útok střeleckého sboru lze v soudobém boji přikročit až po důkladném rozboru a vyhod-

nocení situace vlastní i nepřítel, terénu a možností vlastních pojiček. Je třeba pečlivě a úsporně vykalkulovat nejnutnější množství těchto prostředků pro výchozí položení; podle plánovaného průběhu boje, předvídané činnosti nepřítel a terénu lze určit stupeň a rozsah rozvinutí linkového a směrového spojení v prvních údobích útoku a pro další údobí v operační hloubce mít připraveny zálohy. Je třeba předem plánovat, v kterých situacích (prostorech) bude účelné tyto zálohy zasadit, a rozvinout tu spojení linkové se směrovým. Podmínkou je, že se v takové situaci tempo útoku natolik zpomalí, že tohoto spojení bude skutečně i využito. Bude to zejména na předpokládaných čarách střetnutí s operačními zálohami nepřítel. Spojovací zálohy musí být v takovém případě včas a energicky směrovány kupředu k včasnému jejich rozvinutí.

Málo promyšlené a živelné nasazování linkových a směrových prostředků vede k jejich předčasnému vyčerpání a zpoždování; spojovací jednotky sice s vypětím všech sil spojení vystaví, ale úkol nesplní, protože spojení přišlo pozdě, kdy štáby a vojska již jdou opět dále kupředu.

Z pohyblivých pojiček nabývají na významu v útočném boji střeleckého sboru vrtulníky a spojovací letouny. Použití vrtulníků je třeba plánovat tak, aby umožnily veliteli a příslušníkům jeho štábu zejména osobní styk s podřízenými náčelníky. Bude ho třeba hlavně v době, kdy po nepřátelském atomovém napadení bude soustava spojení vážně narušena. Je nutno počítat s tím, že po několik minut (i 15 až 20) po atomovém výbuchu nebude možno navázat ani radiové spojení pro jeho přerušení ionisovanou, reflektční vrstvou vytvořenou při atomovém výbuchu.

Pro rychlou výstavbu linkového spojení by bylo velmi výhodné, kdyby vrtulníky byly vybaveny zařízením umožňujícím kladení kabelového vedení.

Přemisťování stanovišť velitelství

Čas má v průběhu soudobého boje pro velitele a štáby čím dál tím větší význam. Zejména náčelník štábu bude časově velmi zatížen. Náčelník štábu odpovídá spolu s náčelníkem spojení za nepřetržitost spojení i v těch nejsložitějších situacích. Jeho povinností je sice neustále řídit a kontrolovat práci náčelníka spojení, avšak náčelník spojení jako první pomocník náčelníka štábu v otázkách spojení musí mu tuto povinnost co nejvíce usnadňovat vlastními iniciativními návrhy i samostatnou činností a rozhodováním při řízení manévru spojení. Proto i při organizaci a plánování rozmístění velitelských orgánů a zejména jejich přemisťování ušetří mnoho času náčelníkovi štábu, jestliže ve spolupráci s operačním oddělením sám tuto otázku důkladně promyslí a předloží pak náčelníkovi štábu již ve své pracovní mapě zakreslený návrh na rozmístění a plánované přemisťování stanovišť velitelství v průběhu nastávajícího boje.

Jakými zásadami je nutno se řídit při plánování a rozmístění stanovišť velitelství ukazuje generál-major Blatenský v článku otištěném v tomto čísle Vojenské mysli.

K tomu dodávám, že při plánování přemisťování velitelských orgánů

je především nutno vzít v úvahu konkrétní rozčlenění obrany nepřítele a předpokládané tempo útoku, dále plánovaný průběh boje po údobích, zejména směry a doby předpokládaných protiztečí nepřítele, nejúčinnější způsoby organizace velení v těchto údobích a konečně takticko-technické možnosti a počty pojítek.

Dále je nutno vycházet ze zásady, že velitelé a štáby nesmějí zůstat pozadu za postupujícími vojsky, aby vzdálenosti stanovišť velitelství od vojsk nenarůstaly do takové míry, že by pojítka je nestačila překlenout; to by též značně ztěžovalo i případný osobní styk velitelů a štábů, který v soudobém boji má veliký význam při praktickém uskutečňování živého velení.

Lze říci, že čím vyšší bude tempo operace, tím častěji bude nutno stanoviště velitelství přemísťovat a tím kratší budou i doby jejich setrvávání na jednotlivých místech.

Při rozboru soudobých způsobů obranného boje nepřítele a útočného boje vlastních vojsk dojdeme k závěru, že přemísťování velitelských stanovišť a pozorovatelů střeleckého sboru a jeho svazků může za útoku probíhat asi takto:

Velitelská stanoviště divisi prvního útočného sledu sboru budou se do prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany v průměru přemísťovat čtyřikrát až pětikrát vždy po 5 až 8 km.

První přemístění bude zpravidla do prostoru postavení praporů prvního sledu, druhé do prostoru před postavení divisních záloh. Velitelské stanoviště divise, která bude vystavena hlavnímu náporu nepřátelských protiztečí, zejména protizteče sborové, přemístí se až po jejich zdolání za postavení divisních záloh.

Třetí, po případě čtvrté přemístění (podle tempa a vzdálenosti) uskuteční se do prostoru před druhé pásmo nepřátelské obrany tak, aby tamodtud mohla být řízena zteč druhého pásma obrany. Další přemísťování se provádí v průběhu boje vedeného k dokončení průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany, a to uvnitř druhého pásma obrany podle jeho hloubky a podle stupně odporu nepřítele a z toho vyplývajícího vlastního tempa útoku, jednou až dvakrát.

Velitelská pozorovatelná se zpravidla přemísťuje po ovládnutí každého postavení hlavního pásma obrany. Bude to asi dvakrát v průběhu boje mezi hlavním a druhým pásmem nepřátelské obrany, dvakrát až třikrát za boje uvnitř druhého pásma obrany. Podle stupně úpornosti nepřátelské obrany a podle terénu může být přemísťování velitelské pozorovatelné i častější.

Velitelské stanoviště divise druhého sledu útočné sestavy střeleckého sboru bude se do splnění úkolu dne sboru přemísťovat třikrát až čtyřikrát. První přemístění bude na čáru zasazení před druhým pásmem obrany, druhé, po případě třetí bude podle tempa vlastního postupu a hloubky druhého pásma obrany uvnitř tohoto pásma. Po prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany přemístí se velitelské stanoviště jednou až dvakrát. Velitelská pozorovatelná této divise bude se zřizovat podle podmínek pozorování zejména při jejím zasazení a při zdolávání většího odporu nepřítele. Po prolomení taktické hloubky obrany bude velitel divise zpravidla až do střetnutí s operačními zálohami nepřítele řídit boj z velitelského stanoviště.

Zvláště pečlivě a v souladu s přemísťováním stanovišť velitelství divisi je nutno naplánovat přemísťování velitelského stanoviště a pozorovatelný sboru. Je možné vzít v úvahu několik variant:

- a) První přemístění provést do prostoru postavení plukovních záloh a druhé před druhé pásmo obrany;
- b) první přemístění provést do prostoru postavení divisních záloh a druhé před druhé pásmo obrany;
- c) první přemístění provést do prostoru postavení plukovních záloh, potom předsunout pomocné velitelské stanoviště (nebo celé velitelské stanoviště) do postavení divisních záloh a velitelské stanoviště přemístit po druhé před druhé pásmo obrany.

Všimněme si výhod a nevýhod jednotlivých variant. První varianta je výhodná v tom, že velitelské stanoviště sboru bude vpředu již v době, než vyrazí sborová protizteč, a štáb sboru bude moci veliteli účinněji pomáhat při jejím odražení. Nevýhodou je, že vzdálenost do prostoru druhého přemístění velitelského stanoviště je poměrně velká. Tuto nevýhodu odstraňuje druhá varianta, avšak její nevýhodou je naopak poměrně velká vzdálenost mezi velitelským stanovištěm ve výchozím položení a mezi velitelským stanovištěm po prvním přemístění. Bude účelné použít této varianty, nasadí-li nepřítel maximum svých záloh do sborové protizteče při oslabení obsazení druhého pásma obrany, kde se pak dá předpokládat rychlý postup vlastních vojsk. V tomto případě nebude velkou nevýhodou, že štáb bude muset organisovat odražení takové silné protizteče z velitelského stanoviště ve výchozím položení. Podaří-li se nepříteli větší vlom, bude velení z velitelského stanoviště ve výchozím položení naopak výhodné.

Třetí varianta odstraňuje nevýhody obou předchozích, avšak její nevýhodou je rozdělení štábu při zřízení pomocného velitelského stanoviště nebo příliš časté přemísťování štábu.

V průběhu boje je nutno dbát vždy na to, aby v kritických situacích boje při nepřátelských protiztečích stanoviště velitelství nebyla v pohybu, aby tak soustava spojení byla o ně pevně zakotvena a mohla spolehlivě a rychle předávat rozkazy k odražení nepřátelské protizteče. S tohoto hlediska posuzováno je pružná třetí varianta, protože dává možnost volit časově výhodnou dobu k zahájení přemístění velitelského stanoviště střeleckého sboru z výchozího položení buď před zahájením nepřátelské sborové protizteče, do prostoru postavení plukovních záloh nebo po jejím zdolání až do prostoru divisních záloh. Obě tato příští velitelská stanoviště jsou plánována, takže nemusí dojít ke změně určeného prostoru velitelského stanoviště — jen k upřesnění, s kterým bylo předem počítáno.

Kterou z uvedených variant volit, ukáže nám podrobný rozbor každého konkrétního plánu přemístění s uvedených hledisek. Při první variantě se přemístí velitelské stanoviště střeleckého sboru ve dvou skocích po 12 až 14 km, u druhé je první skok 16 km a druhý asi 8 km, u třetí tři skoky dlouhé asi 11 km, 6 km a 8 km.

Do rána druhého dne útoku provede se přemístění velitelského stanoviště střeleckého sboru zpravidla až po naplánování budoucí bojové činnosti, a to buď před pásmo armádních záloh nebo do prostoru, odkud bude možno nejlépe řídit vojska k plnění úkolu druhého dne, kdy velitel

střeleckého sboru bude řídit vojska zpravidla z velitelského stanoviště po případě i za pohybu.

Velitelská pozorovatelná střeleckého sboru se přemístí šestkrát až sedmkrát ve skocích po 4 až 6 km (v hloubce i více). První tři přemístění budou po ovládnutí každého postavení hlavního pásma nepřátelské obrany, čtvrté do prostoru před druhé pásmo, páté na druhé pásmo a další jedno až dvě přemístění po prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany.

Týlový sled velitelství střeleckého sboru se přemísťuje zpravidla s velitelským stanovištěm sboru. Týlové sledy divísi zůstávají až do splnění úkolu dne na místě a přemísťují se zpravidla v noci.

Průměrné vzdálenosti velitelských orgánů střeleckého sboru mohou za uvedených podmínek být asi tyto:

mezi VP sboru a VP divísi	do 4 km (v hloubce i více),
mezi VS sboru a VS divísi	do 10 km (v hloubce i více),
mezi VP sboru a VS sboru	do 14 km (v hloubce i více),
mezi TSV sboru a TSV divísi	do 50 km (v hloubce i více),
mezi VS divísi a VS pluků	do 5 km (v hloubce i více).

Při středním tempu postupu vojsk za prolamování taktické hloubky nepřátelské obrany 3 až 4 km/hod. a v dalším průběhu 4 až 5 km/hod., při její průměrné hloubce 30 až 35 km, při hloubce úkolu dne sboru 40 km a při způsobu přemísťování stanovišť velitelství, jak bylo uvedeno, je možno počítat s těmito průměrnými dobami pobytu štábu na jednom místě:

u VS sboru	1½ až 3 hodiny,
u VS divíse	1 až 2 hodiny,
u VP sboru	1 až 2 hodiny,
u VP divíse	1 až 1½ hodiny,
u TSV sboru	2 až 4 hodiny,
u TSV divíse	celý den.

Při plánovaném přemísťování je nutno dbát rovněž na to, aby nedošlo k současnému přemísťování velitelských stanovišť u dvou velitelství a k současnému přemísťování velitelské pozorovatelné a velitelského stanoviště u téhož velitelství.

Je samozřejmé, že vzhledem k různým náhodným událostem na bojišti neproběhne přemísťování přesně podle plánu, zejména ne časově. Avšak tento předpoklad nemůže být důvodem k tomu, aby se plán přemísťování stanovišť velitelství zpracovával povrchně nebo dokonce aby se velitelé a štáby přemísťovali živelně bez plánu, podle toho, jak se vyvíjí situace. Naopak důkladným rozбором situace a příslušnými plánovanými opatřeními snažíme se vyloučit co nejvíce prvků náhodnosti.

Tam, kde štáby plánování přemísťování stanovišť velitelství přezirají, tam musí zákonitě dojít k selhání spojení; čím však větší péči mu věnují, tím lepší předpoklady vytvářejí k zachování nepřetržitosti spojení a tím i velení v průběhu celého boje.

Způsob, jak bude prováděno přemísťování velitelských orgánů, musí být důkladně probrán při organisaci součinnosti se všemi příslušnými veliteli a určená místa jsou pro všechny rozkazem, který nesmí být bez vážných důvodů a bez souhlasu staršího velitele nebo náčelníka štábu

měněn. Náčelník spojení má s sebou při organizaci součinnosti promyšlený plán přemísťování velitelských stanovišť a pozorovatelů a pro každou situaci vysvětluje přítomným, jak bude v této situaci spojení organizováno.

Spojení za přemísťování stanovišť velitelství závisí nejen na pečlivém plánování přemísťování stanovišť velitelství, ale i na výkonnosti a technických vlastnostech pojítek. Toto údobí je zatěžovací zkouškou spojovací soustavy, která je tu v neustálé změně a pohybu, plní při tom všechny odpovědné úkoly neselhávajícího spojení.

Velitel a náčelník štábu musí včas uvědomovat náčelníka spojení o případných změnách plánovaných velitelských stanovišť a pozorovatelů. Pokud je to možné, je třeba se takovým změnám vyhýbat, protože spojovací směry všech druhů pojítek směřují při přestavbě sítí k plánovaným stanovištím velitelství a nastalé změny neproniknou vždy včas k příslušným funkcionářům soustavy spojení, takže náčelník spojení pak musí, aby zachránil situaci, předčasně zasazovat své zálohy, což se opět nepříznivě odrazí na spolehlivosti spojení v dalším průběhu boje.

Obdobně jako při přemísťování stanovišť velitelství je nutno dodržet zásadu postupného přemísťování spojovacích uzlů téhož velitelského stupně. Střelecký sbor má pro velitelské stanoviště dvě soupravy pohyblivého spojovacího uzlu, které ulehčují tuto zásadu dodržet.

Pořadí při přemísťování spojovacích uzlů u střeleckého sboru může být asi toto:

1. spojovací uzel na velitelské pozorovatelně střeleckého sboru,
2. první souprava pohyblivého spojovacího uzlu na velitelském stanovišti střeleckého sboru,
3. spojovací uzel na záložním velitelském stanovišti střeleckého sboru,
4. druhá souprava pohyblivého spojovacího uzlu na velitelském stanovišti střeleckého sboru,
5. spojovací uzel u týlového sledu velitelství střeleckého sboru.

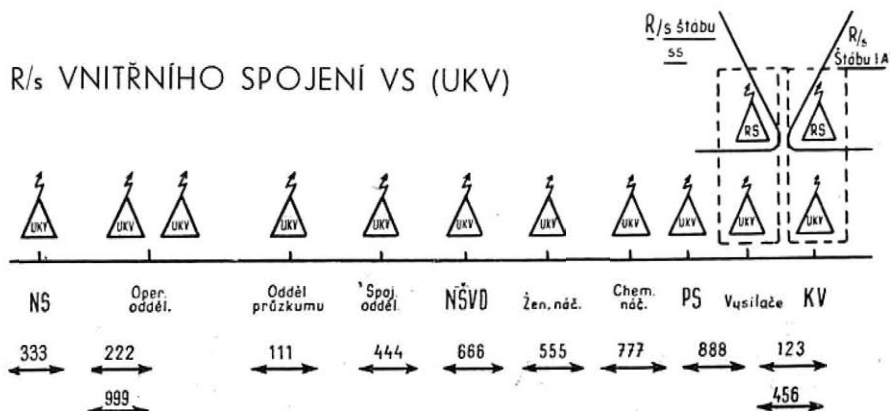
Při dodržení takového sledu přemísťování spojovacích uzlů bude za každé situace zabezpečeno spojení ze dvou hlavních uzlů (velitelské stanoviště + velitelské stanoviště, velitelské stanoviště + záložní velitelské stanoviště), což je v soudobých bojových podmínkách základním předpokladem zabezpečení nepřetržitosti velení.

Jak je z dříve uvedeného časového propočtu zřejmo, budou zdržení na jednotlivých stanovištích velitelství krátká. Proto musí být provozní jednotky včas vyslány na nové velitelské stanoviště, aby do příchodu štábu mohly rozvinout nejnutnější vnitřní spojení.

V operační hloubce a při střetnutí bude často třeba velet i za přesunu. K ulehčení práce štábu v této situaci je výhodné organizovat vnitřní spojení štábu ultrakrátkovlnnými rádiovými stanicemi. Jak takové spojení možno organizovat, ukazují na níže uvedeném příkladě (viz obr. 1).

Pro potřebu jednotlivých složek štábu střeleckého sboru je připravena radiová síť obsazená ultrakrátkovlnnými rádiovými stanicemi s obsluhou. Důležité složky (na př. operační oddělení) mohou mít i několik rádiových stanic, což jim umožní spojení i při rozdělení složky (na př. na velitelské stanoviště a velitelskou pozorovatelnou nebo záložní velitelské stanoviště). Tato síť slouží jen k návěštění, protože by pro vlastní dopravu zpráv ne-

R/s VNITŘNÍHO SPOJENÍ VS (UKV)

Obr. 1. Radiová síť ultrakrátkovlnných stanic vnitřního spojení velitelského stanoviště

stačila. Přeje-li si na př. náčelník štábu mluvit s operačním oddělením, vyzve příslušnou stanicí signálem 333, aby přešla na směr tímto signálem označený. (Signál na náčrtu značí zároveň frekvenci, která je příslušné složce přidělena pro dopravu na směr.) Stanice operačního oddělení vystoupí ze základní sítě vnitřního spojení, přeladí na frekvenci 333, kde může korespondovat potřebnou dobu, aniž je základní síť rušena. Ostatní účastníci mají možnost stejným způsobem vystoupit a na svém směru hovořit. Po skončení hovoru na směr vracejí se stanice zpět do základní sítě, připraveny k dalším výzvám na výstup. V případě naléhavé nutnosti může kterákoliv stanice volat jinou, vystoupivší na vlastní směr, protože všechny stanice znají i frekvence všech směrů.

V základní síti jsou vřazeny i ultrakrátkovlnné stanice, které jsou umístěny u silných krátkovlnných stanic vřazených do normálních radiových sítí se štábem armády a se štábem divise, po případě i do jiných radiových sítí.

Nízkofrekvenční složka výstupu ultrakrátkovlnných přijímačů je vedena do krátkovlnných vysilačů tak, aby přímo modulovala jejich vysílací nosnou frekvenci. To umožní přímé radiové hovory kterékoliv složky, štábu střeleckého sboru, vřazené do ultrakrátkovlnné radiové sítě vnitřního spojení velitelského stanoviště, se štábem sboru nebo armády přes silné krátkovlnné radiové stanice, a to i za jízdy.

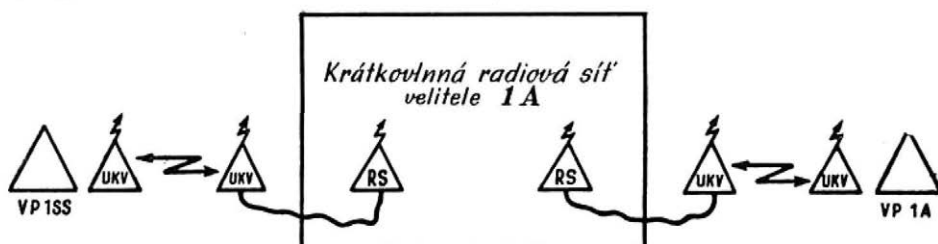
Obsluha u silných krátkovlnných vysilačů je paralelně zapojena do spojení mezi ultrakrátkovlnnou a krátkovlnnou stanicí, aby mohla sledovat hovor a provádět přepínání na příjem nebo vysílání.

Využívání krátkovlnných radiových stanic štábem k dálkovým hovorům by přirozeně nemohlo být libovolné. Povolení k takovému hovoru by dávala řídicí stanice vnitřní sítě u náčelníka štábu nebo operačního oddělení.

Tohoto způsobu dálkového ovládání silnějších vysilačů pomocí ultrakrátkovlnných stanic je možno využít i k hovorům z velitelské pozorovatelné na větší vzdálenosti přes silnější radiovou stanicí středního typu,

umístěnou na přiměřenou vzdálenost od velitelské pozorovatelny. Schematické znázornění uvedeného dálkového ovládání silnějších vysílačů ukazuje obr. 2.

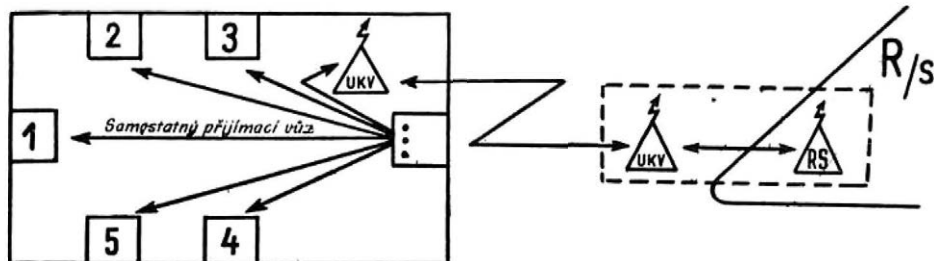
Rovněž dálkové ovládání vysílačů radiové ústředny pomocí ultrakrátkovlnných stanic umožňuje korespondenci radiové ústředny i za jízdy. Dálkové klíčování pomocí kabelu odsuzuje radiovou ústřednu za jízdy k nečinnosti.

Obr. 2. Schema použití ultrakrátkovlnných stanic k spojení z velitelské pozorovatelny

Možné řešení tohoto způsobu dálkového klíčování ukazuje obr. 3.

Takto vybavená radiová ústředna může předávat i přijímat telegramy i za jízdy. Motocyklisté obstarávají pak spojení mezi radiovým přijímacím vozem a vozidly složek štábu. Za tím účelem je vřazena do ultrakrátkovlnné radiové sítě vnitřního spojení velitelského stanoviště i podací stanice, aby si mohly složky štábu podle potřeby zavolat spojku na motocyklu pro vnitřní styk.

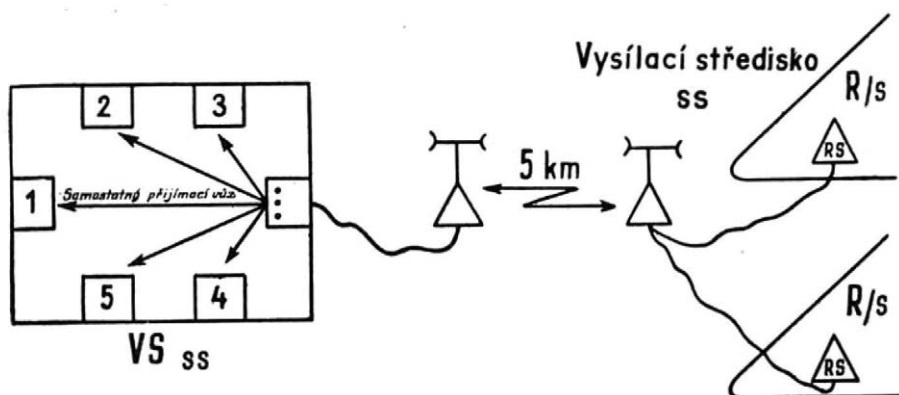

Obr. 3. Dálkové ovládání vysílačů radiové ústředny pomocí ultrakrátkovlnných stanic

Mnohem výhodnější nežli kabelové klíčování vysílačů z radiového přijímacího vozu jeví se využití směrových stanic. Klíčování pomocí směrových stanic významně urychluje uvedení do provozu radiové ústředny na velitelském stanovišti, což je při častém jeho přemisťování velmi důležité a nutné. Další výhodou je, že vysílače ovládané z radiového přijímacího vozu je možno umístit mnohem dále od velitelského stanoviště (až několik kilometrů), což u kabelového klíčování vyžaduje značný čas a mnoho materiálu pro výstavbu tohoto vedení. Bezdrátovým dálkovým ovládáním vysílačů u hlavního spojovacího uzlu střeleckého sboru ušetří-

me asi 25 km kabelu a práci jedné stavební čety po dobu 1 až 2 hod. Použití několikaspojových směrových stanic k tomuto účelu je v soudobých bojových podmínkách velmi výhodné. Schematické znázornění tohoto zařízení je na obr. 4.

Jak je vidět z uvedených příkladů, rychlé tempo soudobého boje výrazně ovlivňuje i způsoby řešení vnitřního spojení na velitelském stanovišti. Vnitřní spojení pomocí ultrakrátkovlnných radiových stanic nezatěžuje štáb čekáním na rozvinutí linkové sítě vnitřního spojení a

Obr. 4. Dálkové kličování vysílačů pomocí několikaspojových směrových stanic

umožňuje spolupráci složek štábu v každé situaci. Vnitřního linkového spojení může být v soudobých podmínkách boje využito jen při dostatku času na jeho zřízení, to jest ve výchozím položení a v soustředění mimo boj. V pohybovém boji pak jen při delších zastávkách. To odpovídá i způsobu použití dálkových linkových spojů, kterých bude rovněž hojně využíváno jen v těchto bojových údobích. Vidíme, že technické řešení vnitřního spojení musí být v souladu s dálkovým spojením. V dynamice útočného boje bude hlavním prostředkem dálkových spojů radio a tomu musí odpovídat i bezdrátové vnitřní spojení; jen za relativně statických údobí najdou uplatnění linkové spoje — dálkové i vnitřní.

Tvrdošíjná snaha rozvíjet linkové vnitřní spoje při vysokém tempu soudobých útočných operací vede k nedokonalému využití dálkových radiových spojů, ke ztrátě drahocenného času u příslušníků štábů a k oslabení jejich řídicího vlivu nad vojsky. Důstojníci štábu musí proto dokonale ovládat radiová pojítka, aby radiové techniky nejen dálkových, ale i vnitřních spojů plně využili.

Plánování

Zkrácení přípravného období vyžaduje od náčelníka spojení, aby hospodárně a promyšleně využil času určeného k naplánování spojení v nastávajícím boji. Bude třeba, aby některé činnosti účelně spojoval a jiné podružné i vypustil.

Tak na př. ihned, jakmile byl seznámen s nastávajícím úkolem, a při jeho rozboru, aniž vyčká rozhodnutí velitele, musí náčelník spojení uvažovat nejen o úkolech spojení, ale i o konkrétních možnostech, jak tyto úkoly řešit. Tak hned, jakmile dostane úkol, vybavuje si základní rysy nastávající organizace spojení. Vzhledem k tomu, že neustále prožívá situaci všeobecnou i materiální, nemůže mu činit obtíží dát veliteli nebo náčelníkovi štábu ihned odpověď na jakoukoli otázku o spojení. Jeho příprava pro informační zprávu bude záležet v přípravě grafického znázornění organizace spojení v hlavních rysech.

Je výhodné, když náčelník štábu předběžnými konkrétními pokyny usměrní náčelníka spojení před přípravou informační zprávy. Náčelník spojení musí být připraven při přednesu své informační zprávy odpovědět i na jakýkoli jiný dotaz. Forma přednesu informační zprávy náčelníka spojení bude tedy několik stručných a konkrétních odpovědí na otázky dané náčelníkem štábu nebo velitelem.

Za tím účelem zakreslí náčelník spojení do mapy předběžně s operačním oddělením dohodnutý způsob a navrhovaná přibližná místa přemísťování velitelských orgánů, navrhované linkové a směrové spojení. Jednoduché schema radiového spojení připraví tak, že navrhované radiové sítě vyznačí na vodorovné čáře, kde uvede jmenovitě účastníky dané sítě.

Radiové sítě na schematu sestaví v tomto pořadí:

a) skupina radiových sítí velitelských, týlových a sítí hlásného spojení,

b) skupina součinnostních radiových sítí.

Toto schema i hrubý rozpočet spojovacích sil a pojítek vlepi na volné místo v mapě.

Hlavní myšlenkou náčelníka spojení při přípravě informační zprávy musí být, aby náčelníka štábu (velitele) v co nejkratším čase přehledně a jasně informoval o možnostech spojení podle otázek, které mu budou dány. Tento úkol nejlépe splní pomocí grafického znázornění.

Takto připravená informační zpráva bude rovněž zárodkem plánu spojení a ušetří náčelníkovi spojení čas při jeho zpracování.

Snahou náčelníka štábu naproti tomu musí být, aby náčelníkovi spojení vydal co nejdříve po rozhodnutí velitele podrobné pokyny pro spojení, zejména co se týče upřesnění organizace velení v nastávajícím boji.

Jakmile jsou náčelníkovi spojení jasné hlavní otázky organizace připravovaného spojení, musí vydat co nejdříve a aniž vyčkává zpracování celé dokumentace, podřízeným náčelníkům spojení předběžné pokyny a přípravná nařízení velitelům vlastních spojovacích jednotek. S výhodou tu použije již upřesněné grafické dokumentace informační zprávy k názornému vysvětlení ústních nařízení. Tím způsobem ušetří čas sobě i podřízeným funkcionářům.

Jeho pomocníci pracují zatím na dokumentaci plánu spojení, která může být zpracována obdobným způsobem jako grafická příprava informační zprávy a při nedostatku času může jí být i využito po jejím upřesnění a doplnění.

V určenou hodinu předloží náčelník spojení náčelníkovi štábu ke schválení plán spojení pro nastávající boj.

Při jeho schvalování všímá si náčelník štábu postupně, jak je plánováno spojení velitelské, součinnostní, týlové a hlásné, a to zvláště pro jednotlivá údobí boje. Zajímá se o velikost spojovací zálohy a její předpokládaný manévr; zkoumá, jak je zajištěno radiové spojení proti nepřátelskému rušení a ženíjní zabezpečení pojítek. Zvláště pečlivě si všimne součinnostního spojení a způsobu zabezpečení nepřetržitosti spojení při přemísťování stanovišť velitelství. Současně s plánem spojení schválí náčelník štábu i předložený návrh nařízení pro spojení.

Nařízení pro spojení obsahuje všechna potřebná nařízení, týkající se spojení, tedy i radiového. Zvláštní nařízení pro radiové spojení není účelné vydávat a nutné provozní údaje pro radiové spojení se vydávají jako přílohy k nařízení pro spojení. V nařízení pro spojení budou jen nové údaje ve stručné formě; povinnosti určené řády nebo podle dřívějších nařízení dále platné nebudou zbytečně opakovány.

Je výhodné, když provozní údaje pro všechna pojítka, i radio (volací znaky, čísla funkcí, frekvence, hesla a p.) jsou připraveny stále u vojsk v několika variantách; pro danou bojovou činnost se určí pak jen varianta, která se podle potřeby upřesní krátkými doplňky.

Závěr

Zásady, podle kterých se učí naši velitelé velet a naši spojaři plánovat a organisovat spojení, jsou zásadami, které theoreticky zevšeobecňují bohaté bojové zkušenosti Sovětské armády, která — jak už byla o tom zmínka — již řešila, i když ojedinělé případy velení a spojení, které se co do rozmachu operace velmi podobaly podmínkách vyskytujícím se v soudobém boji. A theorie spojení, kterou nám dali sovětská soudruzi k dispozici, je nejdokonaleji propracovanou teorií na světě a pomáhá nám prakticky řešit ty nejsložitější situace. Je to theorie, která zevšeobecňuje již používanou praxi a je praxí ověřena.

Bohaté zkušenosti a slavné tradice Sovětské armády jsou i pro nás poučným východiskem k dalšímu rozvíjení vojenské vědy na obranu socialistického tábora míru. Velení vojskům v soudobém boji nemůže zabezpečit jen práce spojovacího vojska vybaveného nejmodernější spojovací technikou. Spojení je nutno plánovat a organisovat po důkladně promyšleném rozboru situace náčelníkem spojení a po vyslechnutí pokynů daných náčelníkem štábu. Vydání správných pokynů náčelníkem štábu ovšem vyžaduje, aby dokonale znal nejen zásady správného použití spojovacích jednotek podle jejich bojových možností a konkrétních podmínek dané situace, ale i techniku spojení i theoretické základy jeho organisace.

Na druhé straně náčelník spojení musí mít hluboké znalosti vševojskového boje, zejména co se týče organisace a způsobů velení v soudobém boji.

Proto musí velitelé a náčelníci štábů věnovat otázkám spojení v soudobých bojových podmínkách veškerou péči a náčelníci spojení musí zvýšit úsilí v osvojení theoretických zásad vedení vševojskového boje v taktickém i operačním rámci.